

K
A
R
U

O-I-A-K-A-S

Spetsialne fond

1929.

904

Karuohakas

№ 2

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

AR
RISTI
RAAMATUKOGU

Riiklik Raamatukogu
30.

Väljaandja: E. T. G. Õp.-Ü. Kirjandusring

Muinasjutt.

Enne seda muistset halli aega, mil kuu inimkeeli kõneleb ja päike saabastes ringi jooksis, oli siin ilmas üks veel vanem ja hallem aeg, mida nimetati valgeks ajaks

Valgel ajal oli ilm valge: muld oli hõbekarva ja kulda ei olnud olemas. Sellepärast ei olnud väärtusi: miskit ei peetud kalliks ega odavaks, kõik oli ühesugune. Taimekasvu ei olnud ka olemas, sest see on roheline ja valgel ajajärgul ei leidunud seesugust värvi. Taimede asemel tõusid mullast narmad taeva poole, sirgelt ja liikumatult, sest tuul sündis hiljem. Loomad ja linnud liikusid vaimudena ja elasid koos inimestega. Kõik olid ühetaolised, üheõiguslised ja neid ühendas püha vendluse side. Kellelgi ei olnud ühtegi muret: magati liikumata pilvede all ning toiduks ei olnud midagi, oldi söönud söömatagi. Puudus kadus: oli ju kõik ühesugune, isegi ilu oli igalpool ja igaühel võrdselt antud. Puudusid riidud, halvad teod, tige-dad mõtted. Öieti mõtteid ei olnudki, ega kõrgeid aateid, — kõik oli juba isegi ideaalne; ühe sõnaga valitses paradiis, mille omanikuks Vanataat (üks Jupiteri elanik).

Kord tuli säält-ilmast vägev vürst Kurrot vaatama, kuis selles valges siit-maailmas elatakse — oldakse. Vaatas sinna-täna, kõik pühapäeva hommikulik igav, hakka või aevastama. Mõtles juba tagasi pöörata, aga otsustas siiski veel katset teha sellele tardunud ilmale elu sisse puhuda. Kuis oleks, kui selle vendluse asemele tekitada armastust ilma-lojuste hingedesse. Siis tuleks ka kadedus, riid ja igatsus paremat püüda, oma elust lõbu tunda. Nii jäi Kurrot maa peale ja ehitas omale pilvile suure ja sopilise kristallist lossi. Kõige suuremasse ruumi istus ta troonile puhkama ja laotas oma musta kuue üle ilma. Taskust võttis ta suri-muri raamatu ja hakkas lugema. Valgust näitas talle ämbriga lakke riputatud päike (korv oleks küll kenam olnud, aga kõrbes ära). Nii istudes ja lugedes nõidus Kurrot kõik väikesed lapsed oma lossi. Need pidid talle sulase-töid tegema. Talitasid ja trallitasid rõõmsasti, sest neil ei olnud muresid. Oma muretusest ja rõõmust valmistasid lapsed Kurrotile muretuse jooki ja rõõmu-sööki. Pääle lõunat pidid nad talle tantsima ja ette naerma. Siis heitis Kurrot magama ja norskas nii kõvasti, et müristamis-vihma sadas ja hingetõmbed torme tekitasid. Said siis ilma veel nälgad, põuad, pimedus, pakane ning kõik see, mida ei olnud valgel ajal. Tulid inimbinge mõtted, rahutud ja murelikud oma laste saatuse pärast, kes olid Kurrotile sulasteks ja kes ikka veel omasid ainult rõõmsat meelt. Saadeti siis saadikud Vanataadi juurde abi paluma. Kuuldes inimeste häda, oli ta väga imestanud ja lubas vana korra tagasi tuua. Jõudes maa peale, yöttis

Vanataat oma kepi ja hakkas Kurroti lossi ronima. Kui ta ülesse jõudis oli ta väsinud, tolmunud ja higine (seni tundmatud asjad) ja väga pahane. Et teda keegi sisse ei tulnud laskma, vihastus ta ja kärgatas nii kõvasti, et lapsed hirmuga Kurroti kuuele augud sisse trampisid ja maha kukkusid, muutudes lilledeks ja põõsaiks-puiks. Aukudest aga said tähed taeva. Vanataat tähtis uutid Kurrotit ära ajama hakata. Aga see ütles, et ta minevat vabatahtlikult. Ei olevat küll veel suutnud siia ilma tuua armastust, ainult muret, kuid see olevat armastuse algus. Vendlus ja üldse valge ajajärgu kord ei olevat midagi väärt, õpetavat inimesi ainult laisklema. Inimene pidavat aga omast elust lõbu tundma ja seda saab ta vaid töö ja tegevuse läbi, mida õhutab armastus. Selle järele hakkas Kurrot minema. Kogemata lõi aga peaga päikese ämbrile külge, nii et see hakkas ringi kõikumama. Tekkisid öö ja päev: kui oli ämbri põhi maa pool, siis oli öö, kui põhi oli ülevalpool, siis päev.

Vanataat jäi lossi hulkuma. Ta leidis pudeli rõõmujoogiga ja kausi söögiga. Maitset ja sai hea tuju. Tantsides ja hüpates tampis ta augu põrandasse ning kukkus maa peale. Sai haiget ja läks vandudes Jupiterile end ravitsema. Sest ajast ei ole ta oma nägu näidanud siin ilmas. Valgeaeg aga unustati.

Pitsid.

(Rainer Maria Rilke „Die Aufzeichnungen des Malte Laurids
Brigge“).

Tõlkinud Y

Nyyd ma tean ka kuidas see oli, kui maman rullis lahti need väikesed pitsitykid. Ta oli võtnud nimelt Ingeborgi sekretäri laegastest yheainsa enesele tarvitada.

„Kas vaatleme neid Malte?“ ta ytles ja rõõmustas, nagu peaks praegu saama kõike kingituseks, mis oli väikeses kollaseks lakitud laekas. Siis ta ei suutnud erutava ootuse tõttu lahti päästa siidpaberit. Igakord mina pidin tegema seda. Kuid minagi sattusin ärevusse, kui pitsid nähtavale tulid. Nad olid keerutatud ymber puu-võlli, mida sugugi näha polnud pitside tõttu. Ja nyyd me keerasime nad aeglaselt lahti ja vaatlesime mustreid, kuidas nad vaheldusid, ning kohkusime igakord veidi, kui mõni neist otsa lõppes. Nad lakkasid nii järsku.

Alul tulid bordid, itaalia tööd, sitked tykid väljatõmmatud lõngadega, milles kõik alaliselt kordus, selgelt kui mõnes taluaias. Siis korraga rida me pilke oli võretatud veneetsia nõelapitsiga, nagu oleks me kloostrid või vanglad. Kuid jälle sai vabaks ning võidi näha kaugele aedadesse, mis muutusid ikka kunstlikumateks, kuni silmade lähedal tihe ja leige oli, nagu mõnes triiphoones: toredad taimed, mida me ei tunnud, lõid lahti hiiglasuuri lehti, väüdid haarasid teineteise järele, nagu pööritaks neil, ja

Points d'alecon'i suured õied varjasid kõike oma tolmukattega. Ysna väsinuna ja segasena astuti korraga Valenciennes'ide pikale teele ning oli tali ja varane tund ja härmatis. Tungiti läbi Biuchli lumise põõsastiku kohtadeni, kus veel keegi käinud ei olnud; oksad rippusid nii veidralt, sääl all võis kyll haud olla, kuid seda varjasime yksteise eest. Kylm tungis meile ikka ligemale ja lõppeks, kui väikesed, ysna peened klöppelpit-id tulid, ytles maman: „Oo, nyyd meil tekivad jäälilled silmadele,“ ja nii oligi, sest me sisemus oli väga soe.

Tagasi rullimise juures ohkasime mõlemad, sest see oli pikk töö, kuid me ei suutnud jätta seda teistele teha.

„Mõtle ainult, kui meie neid tegema peaksime“ ytles maman ja nägi ysna kohkunud välja. Seda ei suutnud ma kuidagi kujutella. Tabasin ent mõtlemast väikestele loomadele, kes alaliselt ketravad ning keda selle cest rahule jäetakse. Ei, need olid loomulikult naised.

„Need, kes seda teinud on, said kindlasti taevasse,“ arvasin imetledes. Mäletan mulle tuli meele, et ma kaua enam taeva järele pärinud polnud. Maman hingas kergendatult, pitsid olid jälle koos.

Mõne aja pärast, kui ma selle juba unustanud olin, ta ytles ysna aeglaselt: „Taevasse? Ma usun, nad on ysna sääl sees. Kui seda vaadelda: see võib igavene õudsus olla. Teatakse sellest ju nii vähe.“

Üks rändav narr.

(Rabindranath Tagore „Der Gästner“).

Tõlkinud L.

Üks rändav narr otsis tarkade kivi. Ta juuksed olid sasitud, päikesest pleegitud ja tolmuga kaetud; ta keha oli vaid vari, ta huuled olid tugevasti kokku surutud nagu ta südame lukustatud ukсед, ta põlevad silmad olid kui jaaniussi valgus, kes oma mänguseltsilist otsib.

Ta ees kohises lõpmatu ookean.

Lobisevad lained jutustasid lakkamatult peidetud varandustest, pilgates arusaamatust, mis ei teadnud midagi nad mõtlesid.

Võib olla, et tal enam lootust ei olnud, ja ometi ei tahtnud ta puhata, sest otsimine oli ta elu. — Nagu ookean alati oma käed kättesaamatu järele taeva poole sirutab, — nagu tähed ringi rändavad ja sihti otsivad, mis saavutamatu, — nii rändas ka narr, tolmunud ja pleekinud juustega, otsides tarkade kivi.

Ühel päeval tuli ta juurde külapoiss ja küsis: „Ütle mulle, kust said sa selle keti oma keha ümber?“

Narr kohkus, — kett, mis kunagi rauast õii, oli tõesti kullast, see polnud unenägu, aga ta ei teadnud, kunas see end muutnud oli.

Ta lõi meeletult omale vastu otsa — kus, aga kus oli ta teadmata tagajärje saavutanud.

Tal oli harjumuseks kruusa üles võtta, sellega ketti

puudutada ja ära visata, vaatamata kas see end muutis ;
nii leidis ja kaotas narr tarkade kivi.

Päike vajus õhtusse ; taevas oli kullane.

Narr läks endiseid jälgi mööda tagasi, et uuesti kaotatud varandust otsida, karastatud jõuga, keha ettepoole kummardatud ja süda tolmus kui ülesjuuritud puu.

Surm.

II.

Surm tuleb,

kavalalt ja salaja.

Külm tema seljakotis,

õudus tubakatopsis,

hirm taskutes.

Tal inimluiest vikat tinaraskuses.

Ta tuleb,

ootamata, halastamata,

hauavaikusega sulet suu.

Ta tuleb,

ükski pääsemata :

kõiki omal ajal tabab tema sirbiluu.

Las ilmub surm

ning enda kannul võitu veab !

Elk küllgi elu teda neab,
las tuleb luine tont,
tee ruumi, terav sirbikont,
et loidaks järeljääjal elutule lont,
veel heledamalt kõrgele

Las lõikab surm
ja jätab ainult vähe järele:
ei kuulu hulgale ei elujõud ei võit,
vaid ainult üksikuile.

Las tuleb surm
ning lõikab teised kõik.

Ühel keskööl nägin. . . o.

Vana tornikell korises ja hakkas lööma

Kaksteistkümme. Kesköö

Kui imelik, kuis sätendas lumi . .

Nägin surnuaeda

Hõbehelkjaid niite punus kuuvalgus puie vahele Paistis
nagu oleks nood hõbevalged niidid mingi nägemata mängu-
riista keeled, mis helisesid tasa – tasa

Imelik viis! . . .

Ta kuuldus kaugelt, kaugelt öö-sügavusest helisema
panduna, mis võimsalt kasvas – heljus värisedes üle säten-
dava lume.

Viis oli kummaline, nii meelitav ja kutsuv – ja aeg-
laselt avanesid hauad, põhjatust pimedusest kerkisid pea-
lnud ja skeletid.

Nad olid ime valged, puhtad, läikivad.

Kerkinud hauast, algas tants: nad karglesid kõlksudes, riivates üksteist, hüplesid kõliseses vastu puid ja ikka edasi üle haudade. Üle krudiseva, sätendava lume — edasi-tagasi — kõlks. . . kõlks. . .

Ja imelik viis sumises läbi õudse kesköö, meelitas ja sundis kõlksuvaid, fosvorseilt läikivaid, paljaid surnuluid tantsima . . .

Ja surnud tantsisid. Tantsisid oma õudset tantsu, sisesedes meelivangistavast rõõmust ja luksudes ja kõlksudes kurbadest mälestustest. Ruttu, metsikult — aeglaselt, väsinult — tantsisid skeletid, luised inimjäänused. Imelik viis ei tahtnud lõppeda. Kuid tundus, kui taganeks heli öö-sügavusse, nagu tarretuks tantsijad. . .

Vana tornikell korises uuesti.

Üks

Vingumine, kolin. See löök lõi kinni kõik hauad.

Värisev kuuvalgus aga heljus üle puutumata lume.

Kukku!

II.

Armsa, kägu, käokene.

kukku talle, kukku, kukku!

Vaata kuis ta näokene

murelik ja kahvatu.

Vast ehk rõõmsaks teed ta pale veel —
kukku õnne talle õhtu eel

Rõõmu kukku talle alati,
jäta natuke ehk mullegi.
Kukku, kukku, talle, käokene,
tee tal õnnelikuks väike näokene,
lustilaulu talle kuuluta —
rõõmu jäta pisut mulle ka.

Gümnaasiumist.

Skits.

Viator II.

Trrr. . . !

Pikki koridori tulevad naisabituriendid, noored ja arenenud, jumekad ja saledad, kui banaani koored. Vabalt ja kartmatult liiguvad nad posti poole, mis püsti keset koridori.

Imelik — posti tagant paistab üks revolutsiooniline kepp, mis nähtavasti kontaktis selle omaniku filosoofilise seisukohaga elus. Ja seda filosoofiat on tal vististi õige tublisti, sest tema tähelepanu kütkestavad mitmesugused nähted, nii geograafilised, botaanilised, zooloogilised etc. Lõbuga jälgib ta koridori vilgast liikumist. Ta on usin sealjaures, kuid mitte ettetükkiv. Igatahes mõtleb oma mõtted ikka lõpuni rõõmsa, vallatleva lauluviisi saatel.

Trrr. . . !

Kaob vilgas liikumine, ning kuuldub kisa.

Kaob kepp. . .

Vaikus.

Nali.

Õpetaja: „Millise muusikalise hariduse sai Hermann?“

Õpilane: (seljatagant öeldakse ette, osa jääb kuulmata ja ta vastab iseteadva näoga) „Hermann sai 16 kompositsiooni.“ (tundi)

Õpetaja: „Millest tunneme affekti intensiivsust?“

Õpilane: (naeratades häämeelest, et teab) „Intensiivsust tunneme südame liigutustest.“

—e—

Vahetund. Õpilased on klassis ja panevad võimlemise tunniks riidesse.

Korrapidaja õpetaja: (seistes klassiuksel) „Miks teie klassis olete?“

Õpilased: „Meil tuleb võimlemine.“

Õpetaja: „Aga ma ei näe siin ühtegi võimlemist.“

—e—

Õpetaja: „Mida õppis Miina Hermann?“

Õpilane: (ilme silmaga vihust maha lugedes, teisega õpetajale vaadates) „Miina Hermann õppis orelit ja kombineed.“

—e—

Harutusel on klassis veebruarirevolutsioon Prantsusmaal. Õpetaja tähendab, et 22. veebruari hommikuseks kokkupõr-

keks olnud juhus, et üks tööline põleva tõrvikuga oli põletanud ühe kaardiväelase habet

Ajaloo tund järgmisel päeval.

Õpetaja: „Mis põhjustas veebruarirevolutsiooni Prantsusmaal?“

Õpilane: „See, et ühe vanamehe habe läks põlema!“

— e —

Õpilasühingu tegevusest.

A. T,

Õpilasühingu, kui terviku ülesanne seisab peaaesjalikult liikmete koondamises, kindlasihilise organisatsiooni moodustamises, kuna tegutsemine jääb ringide hooleks nende erialade järele. Seepärast oleks vähe rääkida Õpilasühingu tegevusest ka sel korral, kui ringid oleksid hoogsalt tegutsenud. Jääb vaid mainida väheseid ettevõtteid, mis korraldatud Õpilasühingu juhatuse poolt.

Tähtsam ettevõtte läinud poolaastal oli lugemislaua avamine. Juhatajaks ja nõuandjaks korraldamisel oli preili Sperrlingk, korrapidajateks vabatahtlikud „märtrid“, kes ei leidnud raske olevat pühendada paar tundi Õpilasühingule ja ajakirjandusele.

Ei või rääkida elavast osavõtust lugemislauas: lugejate arv kõikus kolmekümne ja nulli vahel. Niihästi nimetatud maksimaalne kui ka minimaalne arv pole lugemislauas soovitatavad: esimesel juhusel on kära suurem, kui seda lugeja närvid kannatada suudavad, teisel juhusel haigutab lugemislauas tühjus ja vaikus, et korrapidajail on tunne, nagu asuksid nad erakuna metsas kuuse all.

Kõige enam tähelepanu võitsid ajakirjad : „Looming“, „Westermann's Monatsheft“ ja „Kodu“, ajalehti loeti vähe („Põneyamad“ sõnumid suuremais ajalehis on tihti samad, seepärast arvatakse aitavat ühe lehe lugemisest)

Millest on tingitud vähene osavõtt lugemislauast ? Seda võib osalt oletada, osalt kindlate andmete põhjal konstateerida.

Üheks põhjuseks on huvipuudus ajakirjanduse vastu. Loetakse enamasti romaane. Ei armastata lühemaid jutustusi, novelle, rääkimata teaduslikest kirjutisist. (Õpilaste hüüdlause näib olevat: Mis üle ettekirjutatud õperaamatu, on kurjast !)

Teiseks kaaluvaks põhjuseks on meie koolimaja kaugus kesklinnast. Astutakse sisse ainult siis, kui juhtutakse siiapoole tulema. Kesklinnas sunniks sisse astuma vahest kas või külm.

Need on üldisemaid takistavaid asjaolusid.

Teiseks korraldas Õpilasübing kaks kinoetendust. Esimene õhtu ebaõnnestus ettekandelt Tallinnast tellitud film „Niebelungenlied“ saadeti kohale katkisenä, nii et seda üldse demonstreerida ei saanud. Ainult naljapilti oli võimalik näidata. Õpilasi oli kokkutulnud umbes kakssada, enamasti vähemaist klassdest.

Teine õhtu läks korda ettekande poolest, kuid õpilasi oli vähe.

Õpilasühingul oli veel teisi kavatsusi, kuid jäid mitmesugustel põhjustel teostamata.

M. Hermann i trükk trükk Tartus 1929 .

